

Štev. 4

V Ljubljani, dne 15. aprila 1942-XX

Leto 59.

VSEBINA: Opozorilo uredništva. — Priprava polj za setev. — Pridelovanje buč in sončnic. — Nekaj nasvetov za uporabo mnogostranskega orodja za saditev in negovanje krompirja. — Regrat čisti kri, vzbuja tek in pospešuje prebavo. — Redkev. — Orodje za travnike in pašnike. — Kosilni stroj. — Umetna oplođitev sadnega drevja. — Izboljšajmo naše kletarstvo (konec sledi). — Ali je držanje konjskih vpreg vedno tudi gospodarsko. — Kako hranimo konja z ovsem? — Vzreja piščancev z »umetno kokljico? — Kam spravljamo krompir poleti? — Zelenjadne jedi. — Razpored dogonov. — Občni zbori podružnic.

Opozorilo uredništva!

V bodoče se bo »Kmetovalec« tiskal z bolj drobnim tiskom, da na ta način izkoristimo razpoložljivi prostor in prinesemo več poučnega gradiva. Vemo, da bi

čitatelji radi imeli debelejši tisk, ki olajša čitanje. Čim bomo smeli obseg lista zopet povečati, se bomo takoj povrnili na stari tisk.

Uredništvo.

Poljedelstvo.

Hitra in temeljita priprava polj za spomladansko setev!

Spomladi dokončamo pripravo polj, ki jo v jeseni nismo utegnili, oziroma radi vrste dela nismo mogli izvršiti. Za vsa ta dela velja načelo: čakati, dokler se zemlja primerno ne posuši, potem pa hitro pripraviti polje.

Letos je zemlja globoko premrzla v hudi zimi. V jeseni zorana polja nam ni treba spomladi preoravati, izvzemši zelo težke zemlje. Večinoma bo zadostovalo, da s sušurovno brazdo temeljito prebrnemo in poravnamo, ali kar je še bolje, plitko zrahljamo z gruberom, če ga imamo. Polja, ki jih v jeseni nismo preorali, nam tudi ni treba globoko preoravati, če je mraz zrahljal nižje sloje. Kako daleč je mraz segel v takšno zemljo, se prvo prepričamo s tem, da prekopljemo zemljo poldrugo lopato globoko na nekaterih mestih. Če ugotovimo, da spodnji sloj zemlje ni zbit in trd, temveč se grude pod rahlim pritiskom roke lepo razpadejo, storimo bolje, če ne orjemo globoko. Tako bomo obvarovali nižje sloje pred osušenjem, ker moramo imeti vedno pred očmi, da z vsakim premetavanjem zemlje pospešimo izparevanje zimske vlage, ki bi jo pa želeli ohraniti za rast rastlin.

Iz istega vzroka, ohranitve zimske vlage v nižjih slojih, moramo vsako njivo v zimski brazdi, takoj ko se je zemlja osušila, prebrnati. Čim bolj je površina njive poravnana, manjša je površina, kjer vlaga izpareva. Marsikdo bo ugovarjal, češ saj bo zemljo zopet napojilo pomladansko deževje, ki bo gotovo nastopilo. Verjetno je, da brez večjega dežja spomlad ne bo minila. Toda od tega dežja bo v nižje sloje bore malo prišlo. Dobra tretjina dežja bo na površini odtekla, polovico ga

bo v nekaj dneh izhlapelo, a ono malo, kar ga bo res zemlja vsrkala, bo jedva ovlažilo površinske sloje zemlje. Nižje sloje v zemlji napoji samo voda od počasi se topečega snega ali od pohlevnega zimskega dežja, ker takrat je izparevanje radi nizke toplote in brezvetrovne vremena najmanjše, tako da voda nima kam drugam odtekat, kot le v globino. Vseh teh okolnosti spomladi in poleti ni in zato tudi deževje le v redkih primerih dospe v globino. Kje pa naj rastline dobijo potrebno vodo v suhih obdobjih? Samo v globini, ker se gornji sloji presušijo. Zato čuvajmo zimsko vlago s takojšnjim poravnanjem površine na zimskem oranju!

Naglica, s katero moramo opraviti prva spomladanska dela na polju, se da primerjati samo z naglico pri spravljanju sena in žetve. Takrat mobiliziramo vse delovne sile, ki jih gospodarstvo premore, in uporabimo vsa sredstva in olajšave, da se delo čim hitreje obavi. Ravno tako moramo postopati pri prvih pomladanskih delih.

Uporabljamo orodje, ki je zaradi svoje širine zelo uspešno v delu. Tridelna železna brana, gruber na peresa, dvobrazdni plug za plitko oranje, valjak itd. so orodja, s katerimi hitro in mnogo opravimo. Pomagamo si tudi tako, da orodje kombiniramo, t. j. da na plug ali gruber obesimo še del brane, ali pa na brano priprežemo še lesen valjak ali poljsko ravvalo.

Zaprežno delovno silo izrabimo do skrajnosti. Pri tem upoštevajmo še, da čim hitreje stopa vprega, tem lepše bo to spomladansko obdelovanje. Vprege se nam bodo sicer smilile, če jih bomo priganjali in marsikateri gospodar bo kriti-

ziral, češ kako sme strokovni list tako mučenje živali priporočati. Toda izkušen gospodar nam to opozorilo ne bo zameril. Ta je namreč, kot pravilo velevala, že pripravil vprežno živino na večji napor pri spomladanskem delu. Vsaj 14 dni prej je že živino izdatneje hranil z boljšo hrano in jo vprezal, da se privadi delu. Tako »trenirana« živina se pod spomladanskim soncem ne bo prekomerno znojila in tudi ne prehitro opešala. Seveda bomo živini od početka večkrat dovolili kratek oddih. Sicer ga bomo tudi sami rabili, dokler se v zimi otrdele kosti ne razgibajo in mišice zopet ne navadijo na vzdržno delo.

Pred zimo preorane njive na težki zemlji najprej pobranamo s težko brano, ali še bolje, prvo poravnamo s poljskim ravnalom in potem pobranamo. Nato raztrosimo umetno gnojilo in ga zabranamo s srednje težko brano. Če nimamo težke brane, potem jo za prvo brananje obtežimo s kamenjem ali lesenimi kladami. Na lahkkih zemljah ne poravnavamo, temveč takoj na brazdo raztrosimo gnojilo in ga podbrnemo.

Nepreorane njive zrahljamo po osušenju s plitkim oranjem. Uporabljamo radi hitrejšega dela dvobrazdni plug ali gruber. Globoko oranje letos zaradi hude zime verjetno ne bo nikjer potrebno.

Pri pripravi njiv za setev se ravnamo po rastni dobi in potrebi zimske vlage posevka. Najprej bomo pripravili zemljo za jara žita in oves. Zatem za ječmen in krmne mešanice. Šele potem pridejo na vrsto njive za peso, krompir, koruzo itd. Pač pa je potrebno, da ta polja vsaj povlačimo, da zmanjšamo izparevanje zimske vlage!

Jara žita, lan, konoplja in slične rastline zahtevajo plitko, a zato enakomerno zmrvljano površino polja. V taki zemlji seme najhitreje vzklije in ne pade pregloboko v zemljo, kar mlade rastlinice preveč izčrpa. Setev lahko izvršimo, čim se vrhnja zemlja ne maže, čeprav še nižji sloji niso dovoljno suhi ali so celo zmrzni. Za setev izberemo sončne dneve in opoldanske ure.

Polje za peso poravnamo, čim je to mogoče. Zemlja se bo osušila in kmalu bo vzkliil plevel. Tudi umetno gnojilo se na poravnanim polju enakomernje more

raztrositi. Ko smo jara žita posejali, začnemo s pripravo polja za peso. Plevel uničimo z večkratnim branjem, za kar uporabljamo srednje težko brano. Pred setvo polje povaljamo, nato ga na površini pobranamo z lahko brano (poljsko krtačo) ali trnasto brano (skrbni gospodarji so si jo pripravili v zimit). V tako pripravljeno zemljo posejemo peso, nato pa prevlečemo setev ponovno z lahko trnasto brano, da je površina zrahljana in štiti zemljo pred izparevanjem.

Polje za krompir, če smo ga že v jeseni gnojili s hlevskim in umetnim gnojem (kar bi bilo pravilno), smo že poravnali. Pustimo ga tako ležati do setve, da vzklije plevel. Ako ga pa nismo preorali, potrosimo hlevski in umetni gnoj na neporečano polje in ga srednje globoko zatorjemo ter takoj zatem poravnamo. V obeh primerih uničimo potem zrasli plevel z večkratnim branjem tik pred setvijo. Zemlja bo po takšnem obdelovanju najbolj godna za setev.

Pridelovanje buč in sončnic.

I. K.

(Konec)

Za gojitev sončnic potrebujemo razmeroma zelo malo zemlje. Dovolj jo je za dober zelnik. Če nimamo ustrezajočega kosa njive, potem je najbolje, da pustimo primerno površino pri koruzi nezasajeno in jo porabimo v ta namen. Navadno se pusti takšna parcela na koncu in ob kraju njive. Dolga naj bo od 50 do 100 korakov, široka pa od 5 do 10 korakov. Lahko pa seveda določimo večji ali tudi manjši kos, kolikor imamo pač razpoložljive zemlje.

Sončnice sadimo konec aprila ali v začetku maja v vrste, ki naj bodo podolgem in počez za dobri dve pedi narazen. Gledati moramo na to, da vrste niso pregošče, ker se v tem primeru rastlina ne more razviti in je potem pridelek slab, prerediti pa tudi nima smisla saditi, ker je škoda zemlje.

Sadimo pod motiko in vržemo v vsako jamico po dva do tri semena, ker ne vemo, če bodo vsa izklila.

Pri prvem okopavanju pustimo najlepšo rastlino, ostale pa previdno izrujemo, da ne poškodujemo za rast določene. Sončnic se ne dá presajati.

V doglednem času okopljemo sončnice drugi, slednjič pa jih obsujemo. To storimo še pred cvetenjem, da jih ne motimo v rasti. Potem jih pustimo.

Paziti pa moramo na rast poganjkov. Vse zaliske moramo poštipati in gledati na to, da napravi sončnica samo en cvet. Marsikoga zapeljejo številni poganjki in se mu jih zdi škoda odstraniti, ker misli, da bo tako več pridelka. Vendar se vára; plodov bo seveda več, bodo pa zelo majhni in pri vseh bo drobno in po večini medlo seme. Tudi glavni plod ostane neznačen. Zato si zapomnimo: sončnici pustimo samo glavni plod, ki bo zrastel velik in bo vseboval debelo in kleno seme.

Vrste sončnic so različne. Tako imamo tudi takšne, ki sploh ne delajo stranskih poganjkov, temveč napravijo le eno glavico. Največ pa je seveda takšnih, pri katerih bohotno rastejo poganjki, medtem ko je vrhnja glavica neznačna. Zato si že med rastjo zaznamujemo tiste rastline, ki ne ženejo poganjkov in izmed teh si v jeseni izberimo najlepše plodove za seme. S temi boljšimi vrstami sončnic si prihranimo mnogo dela, ker nam ni treba trgati zalistkov, dosežemo pa tudi veliko večji pridelek.

V jeseni opazujemo zorenje sončnic. Ko so plodovi po večini zreli, kar doženemo s tem, da se dá seme z lahko roko izluščiti in postanejo glavice temnorjave, jih porežemo. — Opozoriti je treba, da so ptiči veliki prijatelji sončničnega semena in nam pri naši neprevidnosti lahko napravijo precejšnjo škodo. Sončnice poreže-

mo z velikim nožem ali s srpom tik pri glavicu tako, da pripognemo steblo, primemo za glavico in jo odrežemo. Pri glavicu pustimo nekoliko stebela, da se nam pri tolčenju ne razcefra.

Ob tej priliki naj naglasim, zakaj je bolj priporočljivo gojiti sončnice posebej. Prvič je kultura skupaj in imamo tako večji pregled. Trganje zalistkov je enostavno, ker opravljamo to delo od rastline do rastline. Če pa rastejo sončnice med koruzo, je takšno delo precej oteženo, ker nimamo dovoljnega pregleda; prebroditi moramo vso njivo in lomimo koruzo. Potem pa tudi to, ker dozorijo sončnice prej kakor koruza in moramo zopet prebrskati vso njivo. Razen tega še težko najdemo vsako rastlino, ker se po navadi vse tiste s težkim plodom pripognejo in se tako odtegnejo našim očem.

Nadalje je omeniti, da sončnica zamori vsako koruzno steblo v svoji bližini, ker ji pobere hrano, tako da ostane koruza navadno brez stroka. Tisti, ki sadijo po razganih (razborih), si pa napravijo samo nepotrebno delo. Pridelajo skoraj nič in še to, kolikor je semena, je najslabše kakovosti.

In še nekaj. Listje sončnic uporabljajo nekateri za krmiljenje svinj. To je treba odsvetovati, ker s tem oslabimo rastlino, saj brez listov ne more opravljati svoje naloge in trpi pridelek.

Glavice sončnic spravimo domov in jih razprostremo na podu ali podobnem prostoru za kakšno ped na debelo. Tako jih pustimo nekaj dni, da se glavice omedijo. Iz takšnih bomo laže izluščili seme, kar je drugače možno le pri popolnoma zrelih plodovih.

Izluščimo jih s tolčenjem, in sicer tako, da položimo glavico na mehko podlago:

kup sončnic ali na nogo, in jih tolčemo s primerno debelo palico po narobni strani tako dolgo, dokler ne odleti vse seme. Po semenu ne smemo tolči, ker bi ga poškodovali in ker ne more odletavati.

Sončnično seme pazljivo posušimo; razprostremo ga na ta način kakor proso in ga pridno mešamo. Ko je suho, ga spravimo v vreče in ga hranimo na suhem prostoru, da nam ne oprhne, kar se zelo rado zgodi. Iz oprhnjenega semena dobimo za hrano ničvredno olje.

V začetku zime seme zluščimo, in sicer na mlatilnici. V mlatilnici, ki mora biti popolnoma stisnjena, mečemo, odnosno pometamo sončnice z obrabljeno metlo. Da veter ne raznese semena predaleč naokrog, namestimo pri izhodu mlatilnice vrečo ali ponjavo. Potem ločimo jedra od luščin na vevnici. Ostanek od vetja pa prerešujemo. Pri prvem luščenju dobimo že polovico sončničnih jecrc, zato ostanke luščimo tako dolgo, dokler ne končamo. Navadno zgotovimo po trikratnem do petkratnem luščenju.

Luščine vržemo na kompost, jedra pa spravimo v vreče, ki jih imejmo na suhem in zračnem prostoru, ter jih od časa do časa premešajmo, dokler jih nismo predelali v olje. Sončnična jedra so še bolj občutljiva kakor bučna in se zelo rada pokvarijo, na kar moramo zelo paziti.

Stebila sončnic spravimo potem, ko smo porezali plodove, domov, ker so posušena dobra za kurjavo; posebno so uporabna za peko kruha.

Stebila najprej skopljemo z rovnico ali s krampom, zlasti če je težka zemlja, potem pa korenino, ki je zelo košata, obsekamo na drobno s sekuro ali s sekunom tako, da ostane glavna korenina na stebelu. Napačno je odsekati steblo tik zemlje, ker glavna korenina dolgo ne strohni in nam dela preglavice pri oranju in pri branju. Zaradi svoje trdote meče plug iz brazde, pod brano pa se valja kot nezdobljiva kepa še drugo leto. Prav zato je treba, da korenino na drobno razsekamo.

Z razmeroma majhnimi stroški in trudom si lahko vsak, tudi mali kmet, pridela toliko sončnic in buč, da bo imel 10 do 50 litrov zelo dobrega domačega olja. Povprečno se dobi iz litra jedrc četrta litra olja. Bučno olje je sicer bolj masno, obe vrsti pa sta zelo okusni, kakor hitro se jih privadimo. V teh časih pomanjkanja nam bo lastni pridelek olja zelo dobrodošel in nam zagotovil dovolj maščobne hrane.

Nekaj nasvetov za uporabo mnogostranskega orodja za saditev in negovanje krompirja.

Agnič

Kmetijski družbi se je posrečila dobava tega orodja in ker je zanimanje zanj živahno, ga bo že letos večje število v uporabi. Čeprav se dobe s strojem tudi tiskana navodila, vendar ne bodo odveč sledeči nasveti iz lastne prakse.

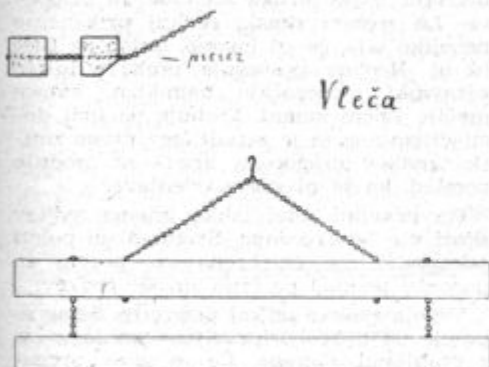
Ne samo jamčanje, temveč tudi vse nadaljnje delo, bo opravil stroj lepo in uspešno, če je zemlja pred saditvijo pravilno pripravljena. Nikakor ne zadostuje, da zemljo po oranju samo kolikor mogoče temeljito prebrnemo in zdrobimo. Treba je tudi napraviti površino **popolnoma ravno in gladko**. To dosežemo s priprosto

vlečo, ki jo z malimi stroški sami napravimo. Na svoji srednje lahki zemlji uporabljaj z uspehom pripravo, kot jo kaže slika.

Dva ostroroba tramiča — 3 m dolga —, premera 8×8 cm (lata za kozolec) iz težkega lesa, sta na razdaljo 20 cm spojena z dvema koščkoma verige. Na dva kaveljna se pripne vlečna veriga, na sredi katere se nahaja kavelj za vago. Če je na njivi dosti kamenja, kaže tramiče na obrabi izpostavljenih robovih okovati, ali pa uporabimo namesto lesenih tramičev

stare železne tračnice, ki jih pa zvežemo 40–60 cm vsaksebi.

Pripravo je med delom vpregi in zemlji primerno obtežiti. Največkrat služi za to svrhu voznik sam, ki stopi na tramice. Navadno zadostuje za vprego en konj. Če je zemlja v pravem stanju, za-

dostuje 2kratno prevlečenje, za kar je potrebno 1 uro za en oral. Ta zelo preprosta priprava lepo posname na njivi vse vzpetine in z njimi zasuje jamice, razriba kepe in napravi površino lepo gladko, ne da bi kot valjar, zemljo stlačila.

Na težki zemlji pa takšna vleča ne zadostuje, ter si v tem primeru napravimo vlečo iz odvrženih obročev od koles, kakor to slika na strani 64 »Kmetovalca« letnika 1938, kaže. Obroče privežemo s precej dolgo verigo na z železom okovani les in tudi med seboj. Ostri robovi obročev bodo zarezali precej globoko v zemljo, jo drobili in mešali, tako da bomo pripravili prav drobno in ravno površino za setev. Na lahki zemlji s tem orodjem ne dosežemo pravega uspeha, ker ostavlja za seboj kupe zemlje.

Pri jamčanju se krmari stroj od zadaj, slično kot sejalni stroj po sledi kolesa. Seveda pa moramo kolesa pravilno uravnati. Pri poznejših delih se zopet držimo sledi kolesa od jamčanja, oziroma kadar so vrste že vidne, pazimo samo na vrste. Če pri saditvi krompir ne pade na dno jamice, ga treba z nogo popraviti in pri-

tisniti, ker bi ga sicer stroj pri zakrivanju odvrzel. Pri jamčanju in pri zagrebanju je potrebno, da nekdo vodi konja za gobec. Kasneje to ni potrebno. Na hribovitih njivah s težko zemljo bo posebno pri drugem ogrebanju potrebno vpregi par konj. V tiskanem navodilu naj se vsak pazljivo pouči, kako se to stori.

Kdor bo hotel s strojem okapati tudi pesu, repo, korenje itd., bo moral to seme posejati v vrste s sejalnim strojem. Stare dvovrstne sejalice bodo za to prav pripravne. Koruzo in morda tudi pesu pa bo že kazalo sejati po 2–4 zrna v jamice, ki smo jih napravili s strojem kot za krompir. Isto velja tudi za pritlični fižol. Kolni fižol sejemo v vsako drugo jamico. Enako tudi sadimo zelje.

Kjer je njiva široka, seme pa ne predrago, vlada na pomanjkanje delovnih sil, bomo sejali gornje posevke s sejalnim strojem na gosto. Izenačenje si olajšamo s tem, da z za okapanje prirejenim strojem počez okapamo. Od gosto posejane vrste ostanemo pri pravilni uravnavi stroja samo šopi rastlinic, katere moramo potem ročno izenačiti.

Pri okapanju koruze (tudi silos-koruze) s strojem moramo pohiteti, da koruza ne zraste višje kot je strojeva os, ki bi sicer poškodovala vršičke. Poznejše okapanje izvršimo s planetom. Z za okapanje prirejenim orodjem lahko okapamo tudi žita. Vrste na sejalici moramo razmakniti na 20 cm vsaksebi. Paziti pa moramo, da bo setev s sejalico točna, da ne ostanemo na stiku preozke ali preširoke vrste. Za okapanje razvrstimo nože tako, da so vsaj 8 cm narazen in sicer jih postavimo menjajoče, eden spredaj, eden bolj zadaj, da se prepreči zamašitev. Okapanje žita pride predvsem v poštev v tistih krajih, kjer se je močno razširil osat.

Iz povedanega je razvidno, da je to orodje res mnogostransko in koristno uporabljivo v številnih primerih skozi vse leto. Z njim si prihranimo mnogo naporenega ročnega dela, saj ga prevažimo na konja, ki zmore toliko kot 10 ljudi. Njegovo delo je enakomernejše, boljše in lepše od ročnega.

Travnistvo in pašništvo

Orodje za travnike in pašnike.

Prvo spomladansko delo na barskih, zamočvirjenih in zelo humoznih tleh je **valjanje**. Korenine trav, ki so se zaradi zmrznjenosti privzdignile in niso v zemlji dovoljno zasidrane, moramo z valjkom zopet pritisniti v zemljo. Valjak ne sme travno rušo raztrgati, temveč naj samo pritiska s svojo težo. **Uporabljamo torej gladek valj, enodelen, 1,80 do 2 metra širok.** Trodelni valjki, kakor jih uporabljamo na njivah, za travnike in pašnike niso priporočljivi. Da olajšamo delo, naj ima valj čim širši premer. Tak valj se lažje prevlači čez zapreke (kamenje, krtine itd.), medtem ko bi valj z ozkim premerom zapreke pred seboj pritiskal in poškodoval rušo. Pripravniki so železni votli valjki, ki jih napolnimo z vlažnim peskom ali vodo, da so bolj težki. Saj naj bi vlagali 1500 do 2500 kg na vsak meter delovne širine! Za naše maloposestniške razmere so železni valjki predragi, zato si sami napravimo, ali damo od zidarja napraviti, **valj iz betona**. Da se nam valj ne zlomi pri prevažanju po kamenitih cestah,

ga pustimo kar na travniku čez leto, saj mu vreme ne more naškoditi.

Na pravočasno valjanje travnikov opozarjamo posebno Barjane, ki si naj skupno omislijo primerne valjke, če je izdatke za posameznega posestnika prevelik. Barjani morajo vedeti, da brez spomladanskega valjanja ne morejo nikoli doseči maksimalne košnje na svojih seno-žetih.

Drugo važno opravilo po valjanju na prej omenjenih rahlih zemljah, ali kot prvo spomladansko opravilo na vseh drugih travnikih, je **brananje**. Da moramo na travnikih uporabljati posebne travniške brane, nam ni potrebno poudarjati. Vsak kmet danes ve, da z njivskimi, posebno pa še s starinskimi branami s trdim okvirom, na travniku nič koristnega ne opravimo, kvečjemu škodujemo.

Brananje ima lahko dve svrhi. Spomlad pri prvem brananju želimo z brano **populiti mah in rušo razpraskati**, da se zemlja prezrači. Isti cilj tudi zasledujemo na travnikih pri brananju po vsaki koš-

nji, kar je zelo koristno, kakor so izkušstva pokazala. Na pašnikih pa pri poznejšem brananju ne želimo rušo poškodovati, čim se je razrastla in strnila, temveč nameravamo le **poravnati krtine in razgrniti kravjake**, da dosežemo enakomerno gnojenje. To nalogo najbolje opravi navadna **brana iz trnja**, ki so jo sami napravimo. Sicer se izdelujejo tudi posebne železne brane za to svrhu, toda če si lahko sami pomagamo, zakaj bi izdajali denar? To brano seveda uporabljamo večkrat čez leto, prav za prav vsakokrat, čim našenemo živino na drugi del pašnika.

Travnike in pašnike moramo po preteku določenega števila let **preorati** in po enem ali dveh letih ponovno zasejati s pravilno sestavljeno travno mešanico. Popolnoma napačno je pri nas udomačeno mnenje, da je dovoljno, če travnike enkrat letno pobranamo in gnojimo z domačim ali umetnim gnojem. **Zemlja se mora od časa do časa temeljito prezračiti in odpočiti od enostranskega izkoriščanja.** To pa je le mogoče, če jo v jeseni preorjemo in eno ali dve leti izkoriščamo z okapavinami (krompir, koruza itd.). Če bi tudi na travnikih imeli neki red v preoravanju, bi mogli pridelati najmanj dvakrat toliko živalske hrane, kakor je to sedaj mogoče na zanemarjenih in ne negovanih.

Za preoravanje travnikov ni pripraven vsak plug. Deska mora biti pravilno zavit, slično kot pri plugih, ki jih uporabljamo na težkih zemljah. Orati moramo **plitko**, da ruša pride čim bolj v dotiko z zrakom in čim prej sprhni. Zato moramo tudi rušo popolnoma obrniti, da štrle koreninice v zrak. Za oranje travnikov je seveda najbolj pripraven **obračalni plug**, ker v tem primeru nimamo nezaželenih razgovorov in ostane površina popolnoma ravna.

Kosilni stroj.

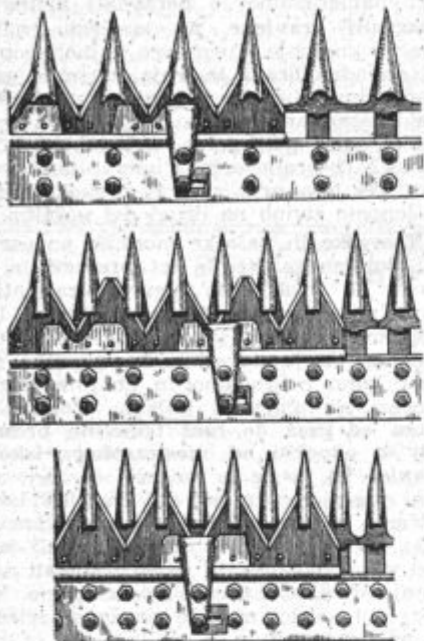
Ta stroj ima nalogo, da odvzame kmetu eno od najtežjih ročnih del, to je košnjo in da delo pospeši, s čimer se omogoči pravočasno spravlanje sena, izkoriščajoč kratke lepe poletne dneve. Da kosilni stroj to nalogo res izpolnjuje, dokazuje dejstvo, da potrebujemo z njim le eno desetino časa, ki bi ga sicer uporabili pri košnji s koso. Delo samo povrhu ni naporno, saj se vozimo po senožeti.

Izbir pripravnega stroja dandanes ni več težak. Vse tovarne izdelujejo tako rekoč enake stroje, ker je stroj že toliko dognan, da kakšna posebna poboljšanja na njem niso več mogoča. To velja za ogrodje na kolesih, kakor tudi za posamezne dele kosilne naprave. Skoro vsi kosilni stroji so izdelani za parno konjsko sprego in imajo širino 4 in pol ali 5 čevljev (1 čevlj = 30 cm). Poskušalo se je zgraditi tudi kosilne stroje za 1 konja (širina 3 in pol čevlja) in takšne za kravjo sprego. V praksi se pa omenjeni poskusi niso obnesli. Začetniku dela največ preglavic, kakšna naj bo kosilna naprava. Tovarne jo namreč izdelujejo v 3 izdelavah: za normalno (visoko), srednjo in nizko košnjo. Kaj si naj predstavljamo pod temi oznakami kaže slika na strani 184.

Na kosilni napravi razlikujemo škarje s prsti, ki so nepremično pritrjeni in pa trikotna rezila (noži), ki so pritrjena na ročici, ki se hitro premika sem in tja med prsti škarij. Rastline, ki dospajo med pr-

ste in premikajoče se nože, stroj zagradi in prereže.

Normalna kosilna naprava ima ravno toliko prstov kot nožev. Prsti so pri tak-

šni napravi precej debeli in močni ter zaradi tega tudi puščajo višjo strniko. Kosilna naprava za nizko košnjo ima na-

sprotno dvakrat toliko prstov kot nožev na ročici. Prsti so bolj tanki in zaradi tega puščajo bolj kratko strniko. Taka čista košnja ni samo posledica bolj tankih prstov, temveč tudi okolnosti, da se biljke ne morejo toliko nagniti, preden jih škarje odrežejo, kakor je to slučaj pri normalni kosilni napravi. Te vrste kosilne naprave bomo morali vedno uporabiti, ako so travne biljke nežne, kar je n. pr. slučaj na hribovskih travnikih. Na travnikih v dolini, kjer je trava bolj sočna in debelejša, nam ta naprava ne bo koristila, ker bi se lahko zamašila in ker bi imeli sitnosti z njo, če je na travniku dosti krtin, kar je na te vrste travnikov skoro vedno primer. Pri takih travnikih bomo vedno uporabljali normalno kosilno napravo.

Srednja izvedba kosilne naprave, ki ima na 4 prste 3 nože, je poskus obe opisane skrajnosti izenačiti. Zaradi te prednosti se tudi vedno več uporablja, posebno na skrbno negovanih travnikih.

Končno bi bilo še omeniti, da kaže ručo na neravnih in hribovitih travnikih podpreti z nizko oporo na enem ali dveh kolesih, da očitamo konje pred žulji na tilniku, kadar kosimo navzdol in se teža stroja prevlači naprej.

Na kaj moramo pri delu s kosilnim strojem posebno paziti, da bo košnja čista in uspešna, bomo opozorili v enem prihodnjih člankov.

Vrtnarstvo.

Regrat čisti kri, vzbuja tek in pospešuje prebavo.

Podrožniški

Regrat, najsi bo divji ali kultiviran, nam daje v zgodnji spomladi kaj okusno in zdravilno solato, ki jo zlasti Francozi visoko cenijo. Pa tudi pri nas je regrat zaradi svoje čistilne lastnosti zelo užit. Na trgu segajo naše gospodinjice kaj rade po njem ter ga pripravljajo kot solato pomešanega s toplim krompirjem ali fižolom, pa tudi kuhanega kot špinačo. Regrat nam daje zelo nežno, okusno in zdravo solato. Mnogi ga sicer zavračajo zaradi grenkega okusa, medtem ko ga spet drugi prav zaradi tega zelo radi uživajo.

Divji regrat, ki raste vsepovsod po travnikih, pa ni tako mehak in okusen kot kultiviran regrat, ki ga lahko spomladi sejemo na vrtno gredo. Na vrtu vzgojimo zlatorumenega, ki ima zelo nežne liste, ki tudi niso tako grenki kot pri divjem regratu. Vzgoja regrata je povsem lahka. Sejemo ga od marca do junija v vrtno zemljo, ki je bila pognojena prejšnje leto, in sicer v vrstice 20 cm narazen. Ko regrat nekoliko poraste, ga prepulimo, da ostanejo posamezne rastline 5–8 cm narazen, s čimer dosežemo, da se lepše razvijajo in nam dajo večji pridelek. Pozneje zatiramo le plevel, zato ga po potrebi večkrat plevemo in okopavamo. Tudi odstranimo cvetne glavice, da se korenika močnejše razvije. Ker gre s koreniko globoko v zemljo, mu običajno vlage ne primanjkuje in ga zato niti zalivati ni treba. Kdor pa seje regrat pozno, mora skrbeti, da se zemlja ne izsuši, dokler seme ne skali. Zato pokrijemo posejano gredico s smrečjem kot delamo n. pr. pri setvi motovilca.

Pozimi pokrijemo regrat 20–30 cm visoko z zemljo, odnosno s presejanim kompostom. Komaj ogreje sonce v februarju zemljo, že začne regrat odganjati. Ker morajo listi najprej prodreti plast nasute zemlje, zrastejo izredno dolgi in se pri tem obelijo. Komaj prikukajo iz zemlje, ga lahko pričemo obirati. Regrat režemo kot šparglje in sicer tako globoko, da odrežemo šon listov z nekoliko koreninskega vratu. Ni tako enostavno pravilno rezati regrat, če nameravamo z njim tržiti. Delo si olajšamo tako, da zemljo prej odgrebemo in nato posamezne rastline s šopkom listov odrežemo. Z naraščanjem toplote regrat kmalu preraste. V tem primeru ga pokrijemo z žakljevino ali s slamo, da ostanejo listi nežni in beli ter ne ozelenijo.

Gojitev regrata vsakomu toplo priporočam. Ker nima gospodinja v zgodnji spomladi druge sveže zelenjave, jo regrat reši skrbi, s čim naj postreže družini. Za seme posadimo marca meseca nekoliko najkrepkejših korenov na gredo. Regrat obelimo lahko prav tako kot endivijo, t. j. da jo povežemo. Lahko ga v jeseni tudi izkoplje in silimo v kleti kot delamo z radičem, ki ga pa ne smemo zamenjavati z regratom. V trgovinah s semenom zahtevajte seme kultiviranega širokolistnega regrata. Iz grenkih sokov korenike pripravljajo tudi izvleček za zdravljenje jetrnih bolezni in žolča.

Gospodinjice, poskusite še letos posejati gredico s kultiviranim regratom. Pripravljen sem, da vam ne bo žal.

Redkev.

Redkev ljubijo vsi sloji naroda, bogati in siromašni, ker ni samo okusna jed, temveč tudi razmeroma poceni. Jemo jo vedno nekuhan, navadno le malo osoljeno, brez vsake druge začimbe ali priprave. Le zrezani zimski redkvi prikanemo nekoliko olja, če ga imamo, nujno pa tudi to ni. Redkev pospešuje prebavo in jo zdravniki priporočajo bolnikom, katere mučijo žolčni kamni. Vsebuje pa tudi dosti vitaminov in je zaradi tega ravno zimska redkev dragocena hrana za zgodnjo pomlad, ko še ni sveže zelenjave.

Pri pravilni setvi lahko imamo redkev skozi vse leto na mizi. Spomladi in poleti takozvane mesečne redkvice, pozimi in pozno v pomlad pa črno zimsko redkev.

Vzgoja redkve je kaj priprosta. Seme se poseje na dobro pripravljeno gredo in se z grabljami zagrebe. Če je setev pregošta, jo treba prepleti. Pri mesečnih sortah to itak sproti delamo, ko nabiramo plodove za mizo. Nadaljna nega sestoji v večkratnem oplevjenju in okapanju. V suhem vremenu jo moramo zalivati, sicer postane redkev v suši trda, zaleseni in dobi neprijeten ter oster okus.

Jesenske in zimске vrste izrastejo precej debelejšje kot poletne. Ko jih v jeseni izkoplje, jih bomo pravilno shranili za zimo, ako jih pred mrazom izkoplje in vložimo v vlažen pesek v kleti, v kateri se nam ni bati škode od zmrzavanja. Zimске vrste redkve dajejo na površino razmeroma zelo velik donos. Za to se izplača gojenje te redkve tudi za prodajo.

Sadjarstvo.

Umetna oploditev sadnega drevja.

V zadnjem »Kmetovalcu« smo opisali, kako se izvrši umetna oploditev koruze, ki potem obilnejše rodi. Pri večini sadnih sort, posebno pri jabolkah, češpljah in marelicah, lastni cvetni prah slabo ali sploh ne oplodi pestice, tako da drevo ne rodi kot bi sicer po njegovem obilnem cvetenju in napredni rasti mogli pričakovati. Le če v bližini takšne sorte raste drevo druge sorte, ki istočasno cveti in proizvaja dobro ključajoči cvetni prah, bo oploditev popolna in drevo bo zadovoljajoče rodilo. Vzrok takšni pojavi je okolnost, da večina najbolj žlahtnih sadnih sort proizvaja sploh slabo ključajoči cvetni prah, oziroma takšen, ki ne klije, ako pade na pestič lastnega ali istosortnega cveta.

Na to okolnost bi morali paziti že takrat, ko zasajamo sadno drevje, o čemer je bilo že večkrat govora. V starih sadonosnikih, ali pri posamič stoječih drevesih si pomagamo z umetnim oplojenjem. Pogoj za takšno umetno oplojenje pa je, da imamo na razpolago čebele. Sicer prenašajo cvetni prah tudi druge žuželke, ki obiskujejo cvetoča drevesa, toda ker traja cvetenje kratek čas, naj bi bilo takrat mnogo žuželk za prenos cvetnega prahu na razpolago, kar pa je edino mogoče, če ima sadjar tudi čebele. Za 1 ha sadonika rabimo 2–3 panje, računajoč pri tem, da letijo čebele $\frac{1}{2}$ km daleč. Seveda naj bi ne bili panji vsi na enem mestu, temveč razdeljeni na skupine po sadonosniku.

Umetno oplojenje izvedemo tako, da narežemo cvetoče vejice takšne sorte, ki ima dobroklijajoči cvetni prah in jih stavimo v posodo, napolnjeno z vodo, kakor cvetice doma za na mizo, ter to posodo obesimo na drevo, katero se naj oplodi s tem cvetnim prahom. Žuželke bodo prenašale cvetni prah s teh vejic na pestilce cvetov na drevesu in jih oplodile. Postopek moramo seveda vsak 2. ali 3. dan ponoviti in postaviti v posodo nove cvetoče vejice. Pri jabolkih n. pr. vemo, da proizvaja sorta Boskoop zelo slabo klijajoč cvetni prah, ki ni sposoben oploditi istosortne cvetove in tudi ni posebno uspešen pri drugih sortah. To sorto bi morali vedno saditi pomešano z drevesi od zlate parmene, mošančka, šampanjke in drugih, ki

imajo dobro klijajoč cvetni prah. Sploh so bolj navadne domače sorte sposobnejše za proizvodnjo cvetnega prahu, kakor pa razne žlahtne vrste. Katere jabolčne ali hruškine vrste proizvajajo dobro klijajoč cvetni prah bomo spoznali po tem, da vsebujejo plodovi mnogo pešk. Značilno je tudi, da povzroči močno oplojenje lepši razvoj ploda, ki postane debelejši in odpornejši proti boleznim. Slabo oplojeni cvetovi izrastejo v plodove, ki ostanejo drobni, dozore prečasnno, neodporni so proti boleznim in se kmalu osipljejo.

Če nam torej katera sorta ali posamezno drevo ne rodi kot bi smeli pričakovati, poskusimo prvo z umetnim oplojenjem po gori opisanem načinu, preden se odločimo, da drevo posečemo.

Vinogradništvo in kletarstvo.

Zboljšajmo naše kletarstvo!

Ing. Ivo Zupanič, Ljubljana

Kletarstvo obravnava vse, kar pospešuje kakovost vina v kleti. Kakovost vsakoletnega pridelka vina pa je odvisna tudi od okoliščin, ki so izven kleti. Na kratko navedene bi bile v glavnem te okoliščine naslednje: podnebje, lega, položaj in zemlja vinograde ter zatiranje bolezni in škodljivcev v teku leta in končno čas in kakovost izvedbe trgatve.

Kar se tiče vinogradnega dela, moramo poudariti, da je naš vinogradnik z malimi izjemami v splošnem, zlasti še na Dolenjskem, na svojem mestu in z veliko ljubeznijo in pridnostjo neguje svoj vinograd v zemlji in položaju, v kakršnem se je svoj čas napravil, četudi večkrat sicer manj primetnim trsnim izborom. Kako zelo je odvisen uspeh in kakovost pridelka vsako leto od vremena, pač ve vinogradnik sam najbolje. Poleg pridnosti je pač v prvi vrsti odvisno vse od vremena.

Ko pa je pridelek pospravljen in ga ima vinogradnik varno v svojih rokah v svoji kleti, **takrat pa kot kletar mnogokrat, zlasti na Dolenjskem, popolnoma odpove** in namesto, da bi se vino v kleti čim dalje boljšalo, se zgodi pogostokrat, da se mu vino pokvari, bodisi zaradi pomanjkanja najenostavnejšega — znanja, bodisi radi malomarnosti. To pa je škoda, ki jo vinogradnik sam najbolj občuti, škoda pa s tem tudi dobremu glasu naših vin, ker odbija vinske kupce.

S smotnimi, pravilnimi kletarstvom bi se dali mnogi, popolnoma nepotrební nedostatkí z lahko odstraniti. Le te je treba spoznati, se jih dobro zavedati in pokazati odločno voljo, da se jih odpravi.

To, kar se naj boljše v našem kletarstvu, se tiče trgatve — z njo se začne kletarstvo — vinske kleti, vinske posode ter pravilno ravnanje z vinom.

Trgatev s predelavo grozdja in z vrenjem mošta bistveno vpliva na bodočo kakovost vino po tem, kdaj in kako se izvrši.

Pri tem se napravijo prve, osnovne napake. V splošnem se lahko izreče zlasti za Dolenjsko trditev: **trgatev se izvrši skoraj brez izjeme vedno in povsod prezgodaj, ko grozdje še ni dovolj dozorelo.** Nezrelo grozdje v nobenem primeru ne more dati dobrega vina in le dobro vino dviga sloves vinorodnega kraja in redno privablja kupce. Mnenje, da je mogoče mošte iz nezrelega grozdja popraviti s

slajanjem, češ da so prekisli, ne drži v celoti, ker s slajanjem, z dodatkom sladkorja, povečamo v bodočem vinu le odstotke alkohola, kisline pa, katere je v nezrelem grozdju in v moštu iz takega grozdja vedno mnogo preveč, s tem nismo zmanjšali niti za las. **Sladkor v moštu kisline sicer zakrije, alkohol v vinu pa ne.** Taka vina so radi tega mnogokrat

Žvinareja.

Ali je držanje konjskih spreg tudi vedno gospodarsko?

Znana je resnica, da je držanje konjskih spreg v kmečkih obratih redko kdaj gospodarsko. Rentabilne postanejo konjske sprege šele takrat, kadar jih ne uporabljamo samo za dela na polju in dvorišču, temveč z njimi opravljamo tudi druge vožnje, ki s pravim kmetijstvom niso v smotni zvezi. Preiskovanja so pokazala, da se konjska sprega na srednje veliki kmetiji uporabi za potrebe kmetije le 130 do 150 dni v letu. Tako odpade na 100 dni hranjenja le 35 do 42 dni dela. Ker na kmetij delamo od zore do mraka, odpade na spreg le $4\frac{1}{2}$ do 5 ur povprečno dela na dan. **To dokazuje, da se na kmetijah konjske sprege izredno negospodarsko izkoriščajo.**

Če hočemo za enega konja doma proizvoditi vso hrano, ki jo moramo imeti za pravilno hranjenje, potrebujemo 1 ha za proizvodnjo potrebnega ovsa in $\frac{3}{4}$ ha boljšega travnika za proizvodnjo sena in piče. Donose teh površin zelo negospodarsko izkoriščamo, če spreg dovoljno ne uporabljamo, saj za dobro polovico pridelkov sploh ne dobimo ustrežajoče protivrednosti v opravljenem delu. Naša pokrajina je gosto naseljena in obdelovalne zemlje nam vedno primanjkuje. Na približno 74.000 ha obdelovalne zemlje (ne upoštevajoč travnike in pašnike) živi v naši pokrajini okoli 330.000 ljudi. To se pravi, da odpade na vsakega prebivalca le 0,22 ha obdelane zemlje ter je nemogoče, da bi sami mogli prehraniti prebivalstvo. Iz tega sledi, da moramo zemljo do skrajnosti izkoristiti, če hočemo olajšati prehrano prebivalstva in da bi delali potrato, če bi redili konje, ki vloženi kapital ne obrestujejo zadovoljivo.

V kmetijskem obratu narekuje število

prav nenaravno neharmonična, so sicer več ali manj močna, so pa istočasno prekisla. Prekislih vin pa pretežna večina pivcev in ljubiteljev ne mara.

Cetudi je ta navada, da se trga prezgodaj, prav globoko zakoreninjena v naših vinogradnikih, je neobhodno potrebno, da to navado vinogradniki odločno opustijo in se ne izgovarjajo vedno, da jih k temu sili neugodno vreme. Mnogokrat to ne drži. Z dobro in odločno voljo se dosežejo pozitivni uspehi.

Da je treba pri trgatvi dobro ločiti zdravo grozdje od gnilega in da se predela vsako zase, se razume samo po sebi. Predelava grozdja v mošt, mletje grozdja in stiskanje drozge se naj izvrši v čim krajšem času. Zlasti je zelo neprimerno, da se pušča zmaščeno grozdje belih sort več časa, celo par dni, v kadi, da začne tam vreti. **Nepriljubljena rjava barva vina je posledica takega nepravilnega postopka.** Bela vina morajo imeti le svetlozelenkasto barvo. Rjava barva vina je vedno znak, da izvira vino iz krajev, kjer je kletarstvo na prav nizki stopnji. To navado bo treba odpraviti.

Vrenje mošta v dobrih vinskih sodih, ki so zadelani s kipelno voho, je treba do konca nadzorovati, takoj po končanem vrenju pa sode dopolniti do vrha. **Mnogi naši vinogradniki tega ne delajo in si s tem kvarijo vino.** Porjavenje mladega vina, pa tudi kan ali bersa so posledice takega nepravilnega ravnanja.

(Nadaljevanje sledi)

sprežne živine oni čas, kadar imamo največ sprežnega dela. Da je sprežno delo v teku leta tako neenakomerno razdeljeno, moremo le do neke mere popraviti s temeljito gospodarsko preosnovo, za kar pa danes ni možnosti. Navadno potrebujemo pri nas največ spreg spomladi in potem v jeseni, ko spravljamo pridelke in orjemo polje. Število spreg torej lahko zmanjšamo samo, če lahko shajamo z majhnim številom v jeseni, t. j. ob največjem delu.

Če bi si v sedanjem času mogli kupiti traktorje za oranje, bi kazalo ponekod nabaviti zadržni traktor in z njim proti odškodnini izvršiti preoravanje strnike, jesensko in spomladansko oranje. Tudi marsikatero vožnjo, n. pr. izvoz lesa iz poseke, bi z njim z manjšim trudom in bolj gospodarsko izvršili. Traktor troši pogonsko sredstvo le, kadar dela, kadar pa miruje, obremenjen obrat le z amortizacijskim deležem in z obrestmi za vloženi kapital. Konji nas stanejo, kadar mirujejo tudi amortizacijo in obresti vložene kapitala, razen tega pa tudi vrednost vsakodnevnih hrane. **Pri konjih torej trošimo hrano (ogonsko sredstvo) tudi takrat, kadar ne delajo.**

Leta 1930., ko so se posledice gospodarske stiske zelo močno izražale posebno v kmetijstvu, so morala marsikatera posestva preurediti vprašanje spreg. Tako je na primer bivše državno posestvo »Belje«, ki je imelo poprej okoli 450 konjskih spreg, zmanjšalo število na polovico. Deloma je bila ta delovna sila zamenjana s traktorji, da se je oranje moglo v času največje potrebe po spregah za druge svrhe hitreje opraviti. V glavnem pa so se konjske sprege zamenjale z istim ali celo dvojnimi številom volovskih spreg, ker je

njihovo delo počasneje. Pri tem se je uredilo držanje volov tako, da so se voli uporabljali le do največ 5 let starosti, potem pa zamenjali z mladimi junci; voli pa so se spitali za mesarja. Tako je sprežno delo stalo manj, hrana pa, kolikor ni bila uporabljena za delovno silo, je prišla v korist pridobivanja na teži volov, za kar se je po vnovčenju dobila ustrežajoča protivrednost. Gospodarski efekt takšne preureditve se je kmalu pokazal tudi v ugodnejši bilanci.

Leta 1930. je trla gospodarska stiska predvsem kmeta, ker ni našel trga za

svoje proizvode. Danes vlada pomanjkanje v kmetijskih proizvodih, katero pa zadeva ves narod. Vsaka potrata v proizvodnji bi se morala preprečiti, a med te potrate spadajo konjske sprege, ki niso skozi vse leto enakomerno in zadosti izrabljene. Kdor ne uporablja konjske sprege vsaj 230 do 250 dni na leto, postopa negospodarsko. Sebi in narodu bo koristil, če zamenja konjsko sprego z volovsko in če nauči vožnje tudi krave, da jih v času največjega dela lahko zapreže v brano ali uporabi za kakšno lažjo vožnjo po dvorišču in na polju.

Perutninarstvo.

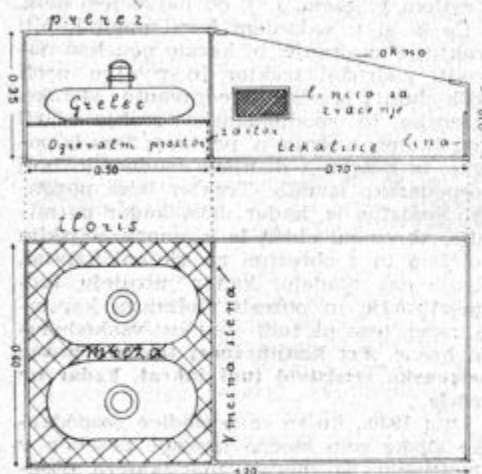
Vzreja piščancev z umetno kokljo?

Paljk Leopold

Večkrat čitamo v strokovnih listih, da se izplača le zgodnje valjenje, t. j. v marcu in aprilu. Piščanci težkih pasem se morajo namreč izvaliti od 1. do 15. marca, srednje težkih, kamor prištevamo našo rjavo štajerko, od 15. marca do 15. aprila, in lahkih pasem od 15. aprila do 15. maja. Zakaj? Ker želimo, da nam jarčice prenesejo v jeseni in nesejo potem vso zimo, ko se stare kokoši preperjajo, prenehajo nesti in so zato tudi zimska jajca najdražja. Kokoši-nesnice dozore namreč v 6 do 7 mesečih.

Pravilno bi moral vsak perutninar odstraniti vsako leto polovico svojih starih kokoši ter jih nadomestiti z jarčicami. Ker dobimo od 100 piščancev le 40–50 jarčic, je treba zato nasaditi odgovarjajoče število valilnih jajc. To storimo na ta način, da nasadimo naravnim kokljam odnosno puram ali si pa pomagamo z umetnim valjenjem. Ako potrebujemo le 15–20 piščancev, je naravna odgoja najprimernejša. Če nimamo naravne koklje na razpolago, oddamo jajca perutninarju, ki ima umetno valilnico ali valilni stroj. Enodnevnice piščance (13–20) pa izročimo nato naravnim kokljam ali pa kopunu. To

Umetna koklja

Poudariti je treba, da se tega načina lahko vsak brez skrbi posluži, ker je preizkušen. Zlasti v Savinjski dolini shranjujejo krompir tako vsi, kmetje in drugi. V kleti pustijo samo slabega, ki so ga odbrali za živalsko krmo.

Prepričan sem, da se bo po letošnjem poskusu vsak držal tega postopka, ker bo uvidel, da je tako spravljen krompir mnogo okusnejši in izdatnejši kakor tisti, ki ga imamo v kleti.

Zelenjadne jedi.

Po dolgi zimi si že zelo zaželimo zopet malo sveže zelenjave. Posebno letos, ko nam tudi vsega drugega primanjkuje. Zaželimo si najbolj beljakovin, ki jih čez zimo nismo mnogo zaužili. Te pa najdemo ravno v zelenjavah. Vedeti pa moramo, da zelenjave vsebujejo 90% vode in zato tudi niso zelo nasitne. Radi tega moramo poleg zelenjavnih jedi nuditi vedno tudi kaj izdatnejšega, kakor na primer: krompir, žgance ali podobno. Eno prednost pa imajo zelenjave: vsebujejo vitamine, ki so našemu telesu ravno spomladi tako potrebni.

Zeliščna juha: 5—7 dkg masti, 8 dkg moke, čebula, zelen peteršilj, zelišča, kostna juha, $\frac{1}{4}$ l mleka ali par žlic smetane, 1 rumenjaki.

Napravi prežganje s čebulo, zalij s kostno juho ali vodo, prideni sesekljan zelišča in nazadnje prideni rumenjaki, raztepen v vodi.

Korenjeva juha: 2—3 korenčke, 8 dkg masti, 8 dkg moke, zelen peteršilj, sol, poper, kostna juha.

Korenje zreži na tanke rezance in duši na masti (še bolje na presnem maslu). Iz masti in moke naredi svetlo prežganje, zalij s kostno juho ali vodo, dodaj korenje, osoli in dobro pokuhaj. Nazadnje prideni sesekljan zelen peteršilj in poper.

Zelenjadna jed: $\frac{1}{2}$ kg mehke govedine, sol, drobnjak, majaron, čebula, 2 korenja, 2 kolerabi, 5 dkg masti, voda, 1 kg krompirja, $\frac{1}{4}$ l mleka, 2 žlici moke.

Meso zreži na manjše koščke, korenje in kolerabo na manjše kocke. Vse skupaj deni na mast, poleg še na rezine zrezano čebulo in dišave; polij z vodo in duši. Ko je na pol mehko, prideni olupljen in na kocke zrezan krompir in moko, zmešano z mlekom.

Uradne objave.

Razpored dogonov

V MESECU MAJU 1942.

1. Dne 4. maja 1942 v Črnomlju za govedo in prašiče;
2. dne 5. maja 1942 v Novem mestu za govedo in prašiče;
3. dne 5. maja 1942 v Logatcu za govedo in prašiče;
4. dne 6. maja 1942 v Ribnici za govedo in prašiče;
5. dne 6. maja 1942 v Ljubljani za govedo in prašiče;
6. dne 11. maja 1942 v St. Jerneju za govedo in prašiče;
7. dne 12. maja 1942 v Metliki za govedo in prašiče;

8. dne 12. maja 1942 na Rakeku za govedo in prašiče;
9. dne 13. maja 1942 v Ljubljani za govedo in prašiče;
10. dne 13. maja 1942 v Stični za govedo in prašiče;
11. dne 18. maja 1942 v Črnomlju za govedo in prašiče;
12. dne 19. maja 1942 na Vrhniki za govedo in prašiče;
13. dne 19. maja 1942 v Kočevju za govedo in prašiče;
14. dne 20. maja 1942 v Ljubljani za govedo in prašiče;
15. dne 20. maja 1942 v Grosuplju za govedo in prašiče;
16. dne 26. maja 1942 v Novem mestu za govedo in prašiče;
17. dne 26. maja 1942 v Grahovem za govedo in prašiče;
18. dne 26. maja 1942 v Žužemberku za govedo in prašiče;
19. dne 27. maja 1942 v Logatcu za govedo in prašiče;
20. dne 27. maja 1942 v Velikih Laščah za govedo in prašiče.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic »Kmetijske družbe« z. z. o. j. v Ljubljani.

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu Pravilnika, zlasti §§ 2., 3., 6., 7., 8. in 9.

2. Slučajnosti.

3. Predavanja in podobno.

Dne 26. aprila 1942: podružnica Unec pri Rakeku po sv. maši v ljudski šoli na Uncu.

KMETJE!

UKRENITE vse potrebno, da dobite iz svoje zemlje čim obilnejše in čim boljše pridelke!

ZASEJTE IN ZASADITE vso razpoložljivo zemljo, kajti za lastno prehrano moramo v prvi vrsti sami poskrbeti!

OZIMINAM, ki so slabo prezimile, dajte umetnega gnoja ter jih po potrebi prebranjajte z lahko brano in povaljajte, da si opomorejo!

VSO ZEMLJO za setev in saditev dobro obdelajte in skrbno pripravite, da bo rodila čim bolje!

ZA JARINE vzemite le prvovrstno in dobro prečiščeno seme!

KROMPIR je naša najizdatnejša hrana, pa ga zato nasadite dovolj in mu dobro postrezite, da bo pridelok čim obilnejši!

ZELENJAVE ne podcenjujte, ker je za zdravje naroda neobhodno potrebna hrana!

SADNO DREVJE dobro oskrbite in mu čim bolj postrezite, da bomo pridelali obilo dobrega in zdravega sadja!

TUDI NA ŽIVINSKO KRMO ne pozabite, zlasti za krave-mlekarice da ne bo primanjkovalo tako potrebnega mleka!

PROUČITE dobro in upoštevajte vse uredbe in določbe za uravnavanje kmetijske proizvodnje in vnovčevanje kmetijskih pridelkov, da se izognete neljubim zakonskim posledicam!

Vsa tozadevna potrebna pojasnila in navodila daje

„PREVOD“

PREHRANJEVALNI ZAVOD ZA LJUBLJANSKO
POKRAJINO

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Lir 19.— + Lir 1.— ogl. takse
 $\frac{1}{16}$ strani = Lir 38.— + Lir 1.50 ogl. takse
 $\frac{1}{12}$ strani = Lir 50.— + Lir 1.50 ogl. takse

$\frac{1}{8}$ strani = Lir 75.— + Lir 6.— ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ strani = Lir 150.— + Lir 12.— ogl. takse
 $\frac{1}{2}$ strani = Lir 300.— + Lir 12.— ogl. takse

1 cela stran = Lir 600.— + Lir 24.—
 oglasne takse
 (26 × 20 cm = 520 cm)

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 38 Lir.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 20 cent., najmanj 5 Lir z oglasno takso.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključi sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Brinje in fige za žganjekuho

ima na zalogi trdka IVAN JELACIN, Ljubljana, Aškerčeva cesta 1, telefon 26-07. 1

Nobene setve brez »Fitodin-a«

»Fitodin« se dobi pri Kmetijski družbi, dokler traja zaloga. 4

Fige za žganjekuho

dobite najceneje pri Ant. Krisper-coloniale, Ljubljana, Tyrševa (Dunajska) cesta 31. 2

Posetite
kavarno „TABOR“
v Ljubljani

Docent dr. Matko: SKRIVNOSTI ČLOVEŠKEGA TELESA

218 strani, 81 slik Lir 29.—

Razvojni vpliv na človeško telo, da se žensko telo spremeni v moško, določitev spola itd. itd.

Lapuh:

MED LOVCI IN PASTIRJI

64 strani, 13 slik Lir 10.—

Naročite pri: J. BLASNIKA NASL., univerzitetna tiskarna, litogr. in kartonaža, Ljubljana, Breg 10-12

SLOVENIA TRANSPORT JOSIP L. ŠILIH

ŠPEDICIJA — MEDNARODNO TRANSPORTNO PODJETJE ZA IZVOZ IN UVOZ BLAGA

LJUBLJANA

MIKOŠIČEVA C. — TEL. 27-18, 37-18

Obava izvoznega in uvoznega ocarinjenja na carinskih postajah Ljubljana, Jesenice, Rakek, Maribor, Sušak — Železniški in carinski biro — Tarifna obvestila — Vse železniške in carinske informacije brezplačno.

PUPILARNO VARNA!**MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA**

izplačuje „A vista vloge“ vsak čas, „navadne“ in vezane po uredbi. — Sodno depozitni oddelek, hranilniki, tekoči računi.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči
MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MedićZankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIC

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

„SLAVIJA“

zavarovalna banka v Ljubljani

ZAVAROVANJA; požar, vlom, šipe, nesreče na potovanju, zakonita odgovornost, transport, razna zavarovanja avtomobilov, na življenje, posmrtnine i. t. d., prevzame po ugodnih pogojih.

Centrala v Ljubljani

Lastno poslopje.
 Gajeva ulica 2.

Telefon 21-75, 21-76,
 21-77.

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO LJUBLJANA, Prešernova ulica 50

Telefon štev.: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Podružnica Beograd, Uzun Mirkova ulica 10. Telefon št.: 29-154. Brzojavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.